

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ – ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία: 23/05/2017

ΤΑΞΗ: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Διάρκεια: 2 ώρες και 30 λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΤΕΚΑ (11) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ:

- Να γράφετε με μπλε μελάνι.
- Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού.
- Το εξεταστικό δοκίμιο βαθμολογείται με 100 μονάδες. Στην αξιολόγηση του γραπτού θα ληφθεί υπόψη η ορθογραφία, η στίξη και η ορθή διατύπωση.
- Να απαντήσετε σε ΟΛΑ τα ερωτήματα στα φύλλα εξέτασης.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)****Αδίδακτο κείμενο: Μια κοινωνία που φθονεί τους νέους**

Εδώ και λίγα χρόνια οι δυτικές κοινωνίες φτιαγμένες από και για **ενήλικες**, εκφράζουν μια όλο και μεγαλύτερη **δυσφορία** για τη νεολαία τους. Και πληθαίνουν οι φωνές που ζητούν την εδώ και τώρα συμμόρφωση των νέων στις επιταγές της κοινωνίας και στις επιλογές της οικογένειας.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι δυτικές κοινωνίες ανακάλυπταν, η μια μετά την άλλη, ότι μεταξύ παιδικής ηλικίας και ωριμότητας μεσολαβεί μια ενδιάμεση περίοδος, η εφηβεία και η νεότητα. Η περίοδος αυτή έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, τις δικές της ανάγκες και απαιτήσεις. Έως τότε, η νεότητα δεν αντιμετωπιζόταν ως ξεχωριστή περίοδος της ζωής ενός ανθρώπου, αλλά ως προθάλαμος της ενήλικης ζωής του, εποχή κατά την οποία το παιδί μαθητεύει στα καθήκοντα που το περιμένουν αμέσως μετά. Επομένως, η μετάβαση από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση γινόταν περίπου αυτόματα, καθώς οι νέοι αναλάμβαναν από νωρίς τις υποχρεώσεις των γονιών τους.

Οι ιστορικοί εξηγούν ότι έως τότε τα παιδιά των δώδεκα ετών θεωρούνταν έτοιμα να εξομοιωθούν με τους ενήλικες. Ανακαλύπτοντας τη νεότητα, αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες των ανθρώπων, που δεν είναι πια παιδιά και δεν έγιναν ακόμα μεγάλοι, οι δυτικές κοινωνίες ανακάλυπταν ξαφνικά και τον φόβο. Μήπως τον φθόνο προς μια φρέσκια κοινωνική κατηγορία, που εισέβαλλε στο προσκήνιο της ιστορίας διεκδικώντας το δικαίωμα σε μια χωριστή ταυτότητα;

Είναι αλήθεια ότι από τότε κύλησε πολύ νερό στ' αυλάκι. Κι αν οι νέοι όλες αυτές τις δεκαετίες κινήθηκαν και κινούνται **αδιάκοπα** μεταξύ χειραφέτησης και χειραγώγησης από τους ενήλικες, κανείς εδώ και χρόνια δεν τολμούσε να αμφισβητήσει την ύπαρξή τους και να τους καταστήσει και πάλι κοινωνικά αόρατους, κάτι μεταξύ υπερανπτυγμένων παιδιών και **ανώριμων** ενηλίκων. Κάθε εποχή, ωστόσο, διατυπώνει το δικό της άγχος για τους νέους της, που απορρέει πάντοτε από τον τρόπο, τον οποίο νιώθουν οι μεγάλοι για τους εκάστοτε «εξεγερμένους» της νέας γενιάς. Έτσι, ανακαλύπτεται ή κατασκευάζεται το στερεότυπο του επίφοβου και περιθωριακού νέου -χίπις, λάτρης «ύποπτων» μουσικών ακουσμάτων- ικανού να κλονίζει τα θεμέλια της κοινωνίας.

Σήμερα, σε αρκετές δυτικές κοινωνίες γίνεται όλο και σαφέστερη μια τάση που στο όνομα της σωτηρίας της νεολαίας, επιδιώκει μέτρα που θα την εξαλείψουν ως κοινωνική κατηγορία και θα τη μετατρέψουν σε άβουλη και άλαλη περίοδο του κύκλου της ζωής των ανθρώπων, κατά την οποία το άτομο διαθέτει μόνο εγκεκριμένες από τους μεγάλους ελευθερίες. Η **κατάρρευση** του κράτους πρόνοιας και η συντηρητική στροφή που **χαρακτηρίζει** τις κοινωνίες αυτές, παραμερίζουν τους νέους και αντιμετωπίζουν τη νεότητα ως απλή παράταση της παιδικής ηλικίας. Τα κοινωνικά προγράμματα για τους νέους **περιορίζονται** και οι γονείς -κυρίως οι μητέρες- θεωρούνται **υπεύθυνοι** για τα παιδιά τους και καλούνται να διδάχτούν πώς να τιθασιεύουν τα «τέρατα» που μεγαλώνουν, μετατρέποντάς τα σε άκακα μεγάλα παιδιά.

Συντακτική ομάδα «Ιός της Κυριακής», *Εφημερίδα Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 26/1/1997
(διασκευή)

I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 14)

1. Να αποδώσετε το περιεχόμενο του κειμένου σε περίληψη 100 – 120 λέξεων, με σκοπό να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το θέμα αυτό.

(Μονάδες 8)

2. Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει το πιο πάνω κείμενο; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας, αναφερόμενοι σε **δύο (2)** στοιχεία, κειμενικά ή εξωκειμενικά.

(Μονάδες 1)

3. Να αναφέρετε ποια είναι η στάση των κοινωνιών της Δύσης απέναντι στους νέους, όπως επισημαίνει η συντακτική ομάδα στην τελευταία παράγραφο του κειμένου.

(Μονάδες 2)

4. **«Εδώ και λίγα χρόνια, οι δυτικές κοινωνίες -φτιαγμένες από και για ενήλικες- εκφράζουν μια όλο και μεγαλύτερη δυσφορία για τη νεολαία τους».** Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την πιο πάνω άποψη; Να στηρίξετε την άποψή σας με **ένα (1)** παράδειγμα από την καθημερινότητά σας.

(Μονάδες 3)

II. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 16)

A. Οργάνωση Λόγου

(Μονάδες 6)

1. Να βρείτε και να γράψετε τα **δομικά στοιχεία** της **δεύτερης** παραγράφου: **«Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ... τις υποχρεώσεις των γονιών τους».**

(Μονάδες 3)

2. Να εντοπίσετε στο κείμενο **ένα (1)** παράδειγμα ποιητικής/μεταφορικής/συνυποδηλωτικής λειτουργίας της γλώσσας και **ένα (1)** παράδειγμα αναφορικής/κυριολεκτικής/δηλωτικής λειτουργίας της γλώσσας.

(Μονάδες 3)

B. Λεξιλογικά

(Μονάδες 10)

1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με **μία συνώνυμή** της, χωρίς να αλλάξετε το νόημα των φράσεων και τον γραμματικό τύπο των λέξεων.

α. Κι αν οι νέοι όλες αυτές τις δεκαετίες κινήθηκαν και κινούνται αδιάκοπα μεταξύ χειραφέτησης και χειραγώγησης ...

β. Η κατάρρευση του κράτους πρόνοιας ...

(Μονάδες 3)

2. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με **μία αντώνυμή** της, χωρίς να αλλάξετε το νόημα των φράσεων και τον γραμματικό τύπο των λέξεων.

α. [...] φτιαγμένες από και για ενήλικες ...

β. [...] εκφράζουν μια όλο και μεγαλύτερη δυσφορία για τη νεολαία τους.

(Μονάδες 3)

3. Να γράψετε **ένα** παράγωγο ουσιαστικό και **ένα** παράγωγο επίθετο για κάθε ένα από τα πιο κάτω ρήματα:

α) χαρακτηρίζει

β) περιορίζονται

(Μονάδες 4)

III. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Οι δυτικές κοινωνίες ανακάλυπταν, η μια μετά την άλλη, ότι μεταξύ παιδικής ηλικίας και ωριμότητας μεσολαβεί μια ενδιάμεση περίοδος, η εφηβεία και η νεότητα. Η περίοδος αυτή έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, τις δικές της ανάγκες και απαιτήσεις».

Ως πρόεδρος του ΚΜΣ (Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου), αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις σε Συνέδριο του σχολείου σου ομιλία με θέμα «Διάλογος δύο γενεών». Να εκθέσεις τα αίτια που προκαλούν το χάσμα των γενεών και να εισηγηθείς τρόπους επίλυσης του προβλήματος.

(350 - 400 λέξεις)

(Στο Συνέδριο παρευρίσκονται ο Υπουργός Παιδείας, ο Διευθυντής του σχολείου, οι γονείς και οι συμμαθητές σας).

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ (ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

I. ΚΕΙΜΕΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΜΟΝΑΔΕΣ 22)

A. «Του νεκρού αδελφού»

Μάνα με τους εννιά σου γιους και με τη μια σου κόρη,
την κόρη τη μονάκριβη την πολυαγαπημένη,
την είχες δώδεκα χρονώ κι ήλιος δε σου την είδε!
Στα σκοτεινά την έλουζε, στ' άφεγγα τη χτενίζει,
στ' άστρι και τον αυγερινό έπλεκε τα μαλλιά της. 5
[...]

Φρόνιμος είσαι, Κωσταντή, μ' άσκημα απιλογήθης.
Κι α μόρτει, γιε μου, θάνατος, κι α μόρτει, γιε μου, αρρώστια,
κι αν τύχει πίκρα γή χαρά, ποιος πάει να μου τη φέρει;
- Βάλλω τον ουρανό κριτή και τους αγιούς μαρτύρους, 15
αν τύχει κι έρτει θάνατος, αν τύχει κι έρτει αρρώστια,
αν τύχει πίκρα γή χαρά, εγώ να σου τη φέρω».

Και σαν την επαντρέψανε την Αρετή στα ξένα,
κι εμπήκε χρόνος δίσεχτος και μήνες οργισμένοι
κι έπεσε το θανατικό, κι οι εννιά αδερφοί πεθάναν 20
βρέθηκε η μάνα μοναχή σαν καλαμιά στον κάμπο.
Σ' όλα τα μνήματα έκλαιγε, σ' όλα μοιρολογιόταν,
στου Κωσταντίνου το μνημειό ανέσπα τα μαλλιά της.

«Ανάθεμά σε, Κωσταντή, και μυριανάθεμά σε,
οπού μου την εξόριζες την Αρετή στα ξένα! 25
το τάξιμο που μου 'ταξες, πότε θα μου το κάμεις;
Τον ουρανό 'βαλες κριτή και τους αγιούς μαρτύρους,
αν τύχει πίκρα γή χαρά, να πας να μου τη φέρεις».

Από το μυριανάθεμα και τη βαριά κατάρα,
η γης αναταράχτηκε κι ο Κωσταντής εβγήκε. 30
Κάνει το σύγγεφο άλογο και τ' άστρο χαλινάρι,
και το φεγγάρι συντροφιά και πάει να της τη φέρει.

Παίρνει τα όρη πίσω του και τα βουνά μπροστά του.
Βρίσκει την κι εχτενίζονταν όξου στο φεγγαράκι.
Από μακριά τη χαιρετά κι από κοντά της λέγει: 35

«Άιντε, αδερφή, να φύγομε, στη μάνα μας να πάμε.
- Αλίμονο, αδερφάκι μου, και τι είναι τούτη η ώρα;
Αν ίσως κι είναι για χαρά, να στολιστώ και να 'ρθω,
κι αν είναι πίκρα, πες μου το, να βάλω μαύρα να 'ρθω.
- Έλα, Αρετή, στο σπίτι μας, κι ας είσαι όπως και αν είσαι». 40
Κοντολυγίζει τ' άλογο και πίσω την καθίζει.

Στη στράτα που διαβαίνανε πουλάκια κιλαηδούσαν,
δεν κιλαηδούσαν σαν πουλιά, μήτε σαν χελιδόνια,
μόν' κιλαηδούσαν κι έλεγαν ανθρωπινή ομιλία:
«Ποιος είδε κόρην όμορφη να σέρνει ο πεθαμένος! 45

- Άκουσες, Κωσταντίνε μου, τι λένε τα πουλάκια;
 - Πουλάκια είναι κι ας κιλαηδούν, πουλάκια είναι κι ας λένε».
- Και παρεκεί που πάγαιναν κι άλλα πουλιά τούς λένε:
- «Δεν είναι κρίμα κι άδικο, παράξενο μεγάλο,
να περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους!
- 50
- Άκουσες, Κωσταντίνε μου, τι λένε τα πουλάκια;
 - πως περπατούν οι ζωντανοί με τους απεθαμένους.
 - Απρίλης είναι και λαλούν και Μάης και φωλεύουν.
 - Φοβούμαι σ', αδερφάκι μου, και λιβανιές μυρίζεις.
 - Εχτές βραδὶς επήγαμε πέρα στον Αἰ-Γιάννη,
 - κι εθύμιασέ μας ο παπάς με περισσό λιβάνι».
- 55
- Και παρεμπρός που πήγανε, κι άλλα πουλιά τούς λένε:
- «Για ιδὲς θάμα κι αντίθαμα που γίνεται στον κόσμο,
τέτοια πανώρια λυγερή να σέρνει ο πεθαμένος!»
- Τ' άκουσε πάλι η Αρετή κι εράγισε η καρδιά της.
- 60
- «Άκουσες, Κωσταντάκη μου, τι λένε τα πουλάκια;
- Άφησ', Αρέτω, τα πουλιά κι ό,τι κι α θέλ' ας λένουν.
 - Πες μου, πού είναι τα κάλλη σου, και πού είν' η λεβεντιά σου,
 - και τα ξανθά σου τα μαλλιά και τ' όμορφο μουστάκι;
 - Έχω καιρό π' αρρώστησα και πέσαν τα μαλλιά μου».
- 65

Αυτού σιμά, αυτού κοντά στην εκκλησιά προφτάνουν.
Βαριά χτυπά τ' αλόγου του κι απ' εμπροστά της χάθη.
Κι ακούει την πλάκα και βροντά, το χώμα και βοϊζει.

[...]

- Κτυπά την πόρτα δυνατά, τα παραθύρια τρίζουν.
- 75
- «Αν είσαι φίλος διάβαινε, κι αν είσαι εχτρός μου φύγε,
κι αν είσαι ο Πικροχάροντας, άλλα παιδιά δεν έχω,
κι η δόλια η Αρετούλα μου λείπει μακριά στα ξένα.
- Σήκω, μανούλα μου, άνοιξε, σήκω, γλυκιά μου μάνα.
 - Ποιος είν' αυτός που μου χτυπάει και με φωνάζει μάνα;
 - Άνοιξε, μάνα μου, άνοιξε κι εγώ είμαι η Αρετή σου».

Κατέβηκε, αγκαλιάστηκαν κι απέθαναν κι οι δύο.

Ερωτήσεις

A 1. Το πιο πάνω ποίημα είναι δημοτικό τραγούδι. Να εντοπίσετε στο απόσπασμα **τρία (3)** χαρακτηριστικά γνωρίσματα του είδους. Δικαιολογήστε με αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους. **(Μονάδες 3)**

A 2. Σε ποια κατηγορία δημοτικών τραγουδιών ανήκει το πιο πάνω ποίημα; Να γράψετε **τρία (3)** χαρακτηριστικά γνωρίσματα της συγκεκριμένης κατηγορίας. **(Μονάδες 3)**

A 3. Ποια είναι τα **τέσσερα (4)** σημάδια που βοηθούν την Αρετή να συνειδητοποιήσει σταδιακά ότι ο αδελφός της είναι νεκρός; **(Μονάδες 2)**

B. Ερωτόκριτος, Β. Κορνάρος

ΠΟΙΗΤΗΣ

[...]

Και μες στη σκοτεινή φ'λακήν, οπού 'το η Αρετούσα, 25
εμπήκα δυο όμορφα πουλιά κι εγλυκοκιλαδούσα.

Στην κεφαλή της Αρετής συχνιά χαμοπετούσι
και φαίνεται σου και χαρές μεγάλες προμηνούσι.
Πάλι με τον κιλαδισμόν απ' την φ'λακήν εφύγα, 30
αγκαλιαστά, περιμπλεχτά τσι μούρες τως εσμίγα.

Η νένα, οπού 'το φρόνιμη γυναίκα του καιρού της
κι ήκουσε κι είδε και πολλά, ήβαλε μες στο νου της
το πως ετούτα τα πουλιά, που εσμίξαν έτσι ομάδι,
χαρά μεγάλη προμηνού και γάμου είναι σημάδι.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Λέγει: «Αρετούσα, κάτεχε, σ' καλό πολύ το πιάνω
τούτον, οπού 'ρθαν τα πουλιά στην κεφαλή σου απάνω:
σημάδι είναι του γάμου σου, ώρα καλή ώρα να 'ναι·
για δε κι ό,τι είναι για καλό στο λογισμό σου βάνε.
Ως πότε θε να κάθεσαι στο βρώμο, θυγατέρα, 40
να διώχνεις τόσες προξενιές που του κυρού σου εφέρα;
Κι ως πότε το Ρωτόκριτο να στέκεις ν' ανιμένεις;
Εσύ από τούτη τη φ'λακήν, ώστε να ζεις, δε βγαίνεις,
παρά στα θέλει ο κύρης σου να του θεληματέψεις·
μη βούλεσαι ανημπόρετα πράματα να γυρέψεις.
Και χίλιοι χρόνοι ανέ διαβού, δεν τότε κάνεις ταίρι
κι ώστε να ζει, δεν έρχεται προς τα δικά σας μέρη.
Κι αν αποθάνει ο κύρης σου, παραγγελιάν αφήνει
κι όσοι απομείνου οπίσω του ξορίζουν τον κι εκείνοι.
Λοιπό, κερά μου, σκόλασε το λογισμό τον έχεις
κι ο ξένος γίνεται άντρας σου, κάμε να το κατέχεις·
αυτός οπού επολέμησε κι εγλίτωσε τη χώρα,
πε το κι εσύ πως τότε θες και να βρεθεί καλή ώρα».

Ερώτηση

B 1. Ο ρόλο της νένας στο πιο πάνω ποίημα είναι σημαντικός. Να εντοπίσετε και να γράψετε **δύο (2)** λαϊκές αντιλήψεις που υπολανθάνουν στα λόγια της.

(Μονάδες 2)

Γ. Ελεύθεροι Πολιορκημένοι, Δ. Σολωμός και Ρωμιοσύνη, Γ. Ρίτσος

Ελεύθεροι Πολιορκημένοι, Σχεδίασμα Β2, Δ. Σολωμός

Ο Απρίλης με τον Έρωτα χορεύουν και γελούνε,
Κι όσ' άνθια βγαίνουν και καρποί τόσ' άρματα σε κλειούνε.

Λευκό βουνάκι πρόβατα κινούμενο βελάζει,
Και μες στη θάλασσα βαθιά ξαναπετιέται πάλι,
Κι ολόλευκο εσύσμιξε με τ' ουρανού τα κάλλη.
Και μες στις λίμνης τα νερά, όπ' έφθασε μ' ασπούδα,
Έπαιξε με τον ίσκιο της γαλάζια πεταλούδα,
Που ευώδιασε τον ύπνο της μέσα στον άγριο κρίνο·
Το σκουληκάκι βρίσκεται σ' ώρα γλυκιά κι εκείνο.
Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη,
Η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι·
Με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κραίνει·
Όποιος πεθάνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει.
Τρέμ' η ψυχή και ξαστοχά γλυκά τον εαυτό της.

Ρωμιοσύνη, Γ. Ρίτσος (Αδίδακτο ποίημα)

[...] Τόσα χρόνια όλοι πεινάνε, όλοι διψάνε όλοι σκο-
τώνονται
πολιορκημένοι από στεριά και θάλασσα
[...] από τις τρύπες του πανωφοριού τους μπαινοβγαί-
νει ο θάνατος,
η γλώσσα τους είναι στυφή σαν το κυπαρισσόμηλο
πέθαναν τα σκυλιά τους τυλιγμένα στον ίσκιο τους
η βροχή κτυπάει στα κόκκαλά τους.
[...] Το ψωμί σώθηκε, τα βόλια σώθηκαν,
Τώρα γεμίζουν τα κανόνια τους μόνο με την καρ-
διά τους.
Τόσα χρόνια πολιορκημένοι από στεριά και θα-
λασσα,
όλοι πεινάνε, όλοι σκοτώνονται και κανένas δεν
πέθανε –
πάνου στα καρπούλια λάμπουνε τα μάτια τους,
μια μεγάλη σημαία, μια μεγάλη φωτιά κατακόκ-
κινη
και κάθε αυγή χιλιάδες περιστέρια φεύγουν απ'
τα χέρια τους
για τις τέσσερις πόρτες του ορίζοντα.

Ερωτήσεις

Γ 1. Να συγκρίνετε το ποίημα «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» με το ποίημα «Ρωμιοσύνη» και να εντοπίσετε **μία (1)** ομοιότητα και **μία (1)** διαφορά ως προς το περιεχόμενο και **μία (1)** διαφορά ως προς τη μορφή / τεχνοτροπία.

(Μονάδες 9)

Γ 2. Να εντοπίσετε και να γράψετε **δύο (2)** σχήματα λόγου/εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο Διονύσιος Σολωμός για να παρουσιάσει την ομορφιά της φύσης. Να γίνει αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(Μονάδες 3)

II. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 8)

Άντον Τσέχοφ, Διηγήματα

Ο θάνατος ενός υπαλλήλου (απόσπασμα)

Ένα υπέροχο βράδυ, ένας όχι λιγότερο υπέροχος επιστάτης, ο Ιβάν Ντιμίτρεβιτς Τσερβιακώφ, καθόταν στη δεύτερη σειρά και παρακολουθούσε με τα κιάλια την παράσταση «Οι Καμπάνες του Κορνιεβίλ». Παρακολουθούσε κι αισθανόταν τον εαυτό του ότι είχε φτάσει στο αποκορύφωμα της ευδαιμονίας. Όμως ξαφνικά... [...] έσκυψε και... αψού... φτερνίστηκε. Το φτέρνισμα σε κανέναν και πουθενά δεν απαγορεύεται. Φτερνίζονται και οι μουζίκοι, και οι αστυνομικοί, καμιά φορά ακόμα και οι μυστικοσύμβουλοι. Όλοι φτερνίζονται. Ο Τσερβιακώφ καθόλου δε στενοχωρήθηκε, σκουπίστηκε με το μαντίλι και, σαν ευγενικός άνθρωπος, κοίταξε γύρω του: Μήπως ενόχλησε κανέναν με το φτέρνισμα του; Αλλά να που τώρα συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να στενοχωρηθεί πολύ. Είδε ότι ο γεράκος που καθόταν στο μπροστινό κάθισμα, στην πρώτη σειρά, σκούπιζε προσεκτικά τη φαλάκρα και το σβέρκο του με το γάντι και κάτι μουρμούριζε. Στο πρόσωπο του γεράκου ο Τσερβιακώφ αναγνώρισε το στρατηγό Μπριζάλοφ, που υπηρετούσε στη διοίκηση των συγκοινωνιών.

«Τον πιτσίλισα!» σκέφτηκε ο Τσερβιακώφ. «Δεν είναι προϊστάμενος μου, είναι ξένος, όμως είναι απρέπεια.»

Ο Τσερβιακώφ έβηξε, έσκυψε προς τα εμπρός και ψιθύρισε στο αυτί του στρατηγού:

— Συγχωρήστε με, εξοχότατε, σας πιτσιλίσσα... χωρίς να το θέλω.
— Δεν είναι τίποτα...
— Για όνομα του Θεού, συγχωρήστε με. Πραγματικά... δεν το ήθελα!
— Αχ, ηρεμήστε, σας παρακαλώ! Αφήστε με ν'ακούσω.
Ο Τσερβιακώφ ντράπηκε, χαμογέλασε ηλίθια και άρχισε να κοιτάζει στη σκηνή. Κοίταζε, αλλά δεν ένιωθε πια ευδαιμονία. Άρχισε να τον βασανίζει η ανησυχία.
Στο διάλειμμα πλησίασε τον Μπριζάλοφ, στάθηκε δίπλα του και, κατανικώντας τη δειλία του, μουρμούρισε:
— Σας πιτσιλίσσα, εξοχότατε... Συγχωρήστε με. Πραγματικά... δεν το έκανα για να...
— Αχ, αρκετά... Εγώ πια το ξέχασα, κι εσείς όλο τα ίδια! είπε ο στρατηγός ανυπόμονα, ενώ το κάτω χείλος του έτρεμε.
[...] Την άλλη μέρα, ο Τσερβιακώφ φόρεσε την καινούρια του στολή, ξυρίστηκε και ξεκίνησε για το σπίτι του Μπριζάλοφ, για να του εξηγήσει... [...] Αφού άκουσε τα αιτήματα κάποιων επισκεπτών, ο στρατηγός σήκωσε τα μάτια του και κοίταξε τον Τσερβιακώφ.
- Χθες στο «Αρκαδικό», εάν θυμόσαστε, εξοχότατε, άρχισε να λέει ο επιστάτης, φτερνίστηκα και... και χωρίς να το θέλω, σας πιτσιλίσσα... Συγχ... Τι ανοησίες... Ένας θεός ξέρει τι θέλετε! Σεις τι ζητάτε; ρώτησε ο στρατηγός απευθυνόμενος στον επόμενο επισκέπτη.
«Δε θέλει να μου μιλήσει!» σκέφτηκε ο Τσερβιακώφ κι έγινε κάτωχρος. «Είναι θυμωμένος, αυτό είναι... Όχι, αυτό δεν πρέπει να τ' αφήσω έτσι... Θα του εξηγήσω...»
[...] Αναγκάστηκε την άλλη μέρα να πάει πάλι για να του εξηγήσει.
- Χθες ήρθα για να σας εξηγήσω, εξοχότατε, μουρμούρισε, όταν ο στρατηγός του έριξε ένα ερωτηματικό βλέμμα, όχι για να σας κοροϊδέψω, όπως εσείς ευαρεστηθήκατε να πείτε. Σας ζητούσα συγγνώμη, επειδή, όταν φτερνίστηκα, σας πιτσιλίσσα, και ούτε που το σκέφτηκα να σας κοροϊδέψω. Και πώς θα τολμούσα να σας κοροϊδέψω; Εάν κι εμείς κοροϊδεύουμε, τότε σημαίνει ότι κανένας σεβασμός προς τις προσωπικότητες... δεν υπάρχει.
- Έξω απ' το σπίτι μου! ξεφώνισε κατακόκκινος και ταραγμένος ο στρατηγός.
[...]
Περπατώντας μηχανικά έφτασε στο σπίτι του και, χωρίς να βγάλει τη στολή του, ξάπλωσε στο ντιβάνι και... πέθανε.

Ο χοντρός και ο λιγνός (απόσπασμα)

[...]
- Όχι, αγαπητέ μου, ανέβα παραπάνω, είπε ο χοντρός. Έχω φτάσει πια κρατικός σύμβουλος... Έχω πάρει δύο άστρα.
Ο λιγνός ξαφνικά χλόμιασε, τα 'χασε, αλλά γρήγορα το πρόσωπό του παραμορφώθηκε ολόκληρο από το πιο πλατύ χαμόγελο. Έμοιαζε σαν να

‘βγαιναν σπίθες από τα μάτια και το πρόσωπό του. Ζάρωσε, καμπούριασε, στένεψε... Οι βαλίτσες του, οι μπόγοι και τα χαρτοκιβώτια που κουβαλούσε ζάρωσαν, τσαλακώθηκαν... Το μακρύ πιγούνι της γυναίκας του έγινε ακόμα μακρύτερο. Ο Ναθαναήλ τεντώθηκε και κούμπωσε όλα τα κουμπιά της στολής του.

- Εξοχότατε... Μου είναι πολύ ευχάριστο! Ιδού ένας παιδικός μου φίλος, μπορώ να πω, που έφτασε τόσο ψηλά! Χι, χι!

- Αρκετά λοιπόν! Συνοφρυώθηκε ο χοντρός. Γιατί αυτός ο τόνος; Εγώ κι εσύ ήμαστε παιδικοί φίλοι. Γιατί αυτή η δουλοπρέπεια;

- Συγχωρήστε με... Που εσείς...

Ο λιγνός άρχισε να γελά πνιχτά ζαρώνοντας ακόμα περισσότερο.

- Είναι ο οφειλόμενος σεβασμός στην εξοχότητά σας... νιώθω σαν να με δροσίζει μια ζωογόνος αύρα... Αυτός είναι, εξοχότατε, ο γιος μου ο Ναθαναήλ... η γυναίκα μου η Λουίζα, λουθηρανή, με κάποιο τρόπο...

Ο χοντρός ήθελε να εκφράσει τη διαφωνία του, αλλά στο πρόσωπο του λιγνού ήταν αποτυπωμένος τόσος σεβασμός, ηδονή και αρρωστημένη ευλάβεια, που του έφερνε αναγούλα. Έδωσε το χέρι του στο λιγνό για να τον αποχαιρετίσει.

Ερωτήσεις

1. Πού νομίζετε ότι στοχεύει η κριτική του Τσέχοφ με τα διηγήματα «Ο θάνατος ενός υπαλλήλου» και «Ο χοντρός και ο λιγνός;»

(Μονάδες 4)

2. Πώς αντιδρά ο χοντρός Μίσα στην αλλαγή της συμπεριφοράς του συμμαθητή του;

(Μονάδες 4)

Ο Διευθυντής

.....

Γιώργος Ιωσηφίδης

